
[2019-75-RE](#)

Causa 2019-75-RE

(García López c/ Principat d'Andorra)

Número de registre 494-2019. Recurs d'empara

Sentència del 17 de febrer del 2020

BOPA núm. 16, del 26 de febrer del 2020

En nom del Poble Andorrà;

El Tribunal Constitucional;

Atès l'escrit presentat i registrat al Tribunal Constitucional, l'11 de novembre del 2019, per la representació processal del Sr. José García López, mitjançant el qual interposa un recurs d'empara contra l'aute del 30 d'octubre del 2019, dictat per la Batllia de Guàrdia (Penal) en el marc del procediment d'*habeas corpus*, i contra l'aute del 4 de novembre del mateix any, dictat pel Tribunal de Corts en apel·lació, per una presumpta vulneració del dret a la llibertat, reconegut a l'article 9.1 de la Constitució, i, atès que demana al Tribunal Constitucional que atorgui l'empara sol·licitada, que declari nul·les les resolucions judicials impugnades, i que declari la posada en llibertat provisional immediata del recurrent;

Vista la Constitució, especialment els articles 9.1, 41.2, 98 c) i 102;

Vista la Llei qualificada del Tribunal Constitucional, especialment el títol IV, capítols primer i sisè;

Vist l'aute del Tribunal Constitucional del 9 de desembre del 2019, que va admetre a tràmit, sense efectes suspensius, el recurs d'empara 2019-75-RE;

Vist l'escrit d'al·legacions presentat, el 13 de gener del 2020, pel Ministeri Fiscal;

Vistes les conclusions formulades dintre de termini per la part recurrent i pel Ministeri Fiscal;

Escollat l'informe del magistratponent, Sr. Dominique Rousseau;

1. Antecedents processals davant les jurisdiccions ordinàries

1.1. El 23 de maig del 2019, la Secció d'Instrucció 4 de la Batllia va dictar un aute mitjançant el qual declarava processat al Sr. José García López, tesorero de la Federació Andorrana de Futbol (FAF), per uns presumptes delictes majors d'apropiació indeguda, d'administració deslleial i de defraudació a la CASS; i, decretava igualment, entre altres mesures cautelars, la seva presó provisional sense fiança considerant que no tenia arrelament suficient al país per evitar el risc de fugida, ja que existien indicis que permetien fer creure en la seva voluntat de sostreure's a l'acció de la Justícia, així com el fet que la seva llibertat podria perjudicar greument la instrucció en curs (apartats 2 i 6 de l'article 103 del Codi de procediment penal).

1.2. El 20 de juny del 2019, la representació processal del Sr. José García López va sol·licitar la seva posada en llibertat provisional i, subsidiàriament, la substitució de la presó provisional per una mesura d'arrest domiciliari amb control monitoritzat. Aquesta petició va ser desestimada per la Secció d'Instrucció 4 de la Batllia mitjançant un aute del 21 de juny del 2019.

1.3. Atès que, el 15 de juliol del 2019, la investigació es va ampliar, a petició del Ministeri Fiscal, a un delictes major de blanqueig de diners, la causa va passar al coneixement de la Secció d'Instrucció Especialitzada 2 de la Batllia. És davant d'aquesta Secció que, el 25 de juliol del 2019, la representació processal del Sr. José García López va sol·licitar de nou, entre altres punts, la seva posada en llibertat provisional.

1.4. El 31 de juliol del 2019, la Secció d'Instrucció Especialitzada 2 de la Batllia va dictar un aute en què no donava lloc a aquesta segona petició.

1.5. La representació processal del Sr. José García López va interposar un recurs d'apel·lació contra aquesta decisió i, el 19 d'agost del 2019, el Tribunal de Corts va dictar un aute mitjançant el qual desestimava aquesta recurs i confirmava l'aute de la batlle instructora del 31 de juliol del 2019.

1.6. El 20 de setembre del 2019, la Secció d'Instrucció Especialitzada 1 de la Batllia va dictar un aute que, d'acord amb l'article 108 del Codi de procediment penal, acordava prorrogar el termini de presó provisional del processat per un període de 4 mesos a comptar del 23 de setembre del 2019.

1.7. El 25 de setembre del 2019, la representació processal del Sr. José García López va sol·licitar novament, entre altres punts, la seva posada en llibertat provisional i, el 4 d'octubre del 2019, la Secció d'Instrucció Especialitzada 1 de la Batllia va dictar un aute en què acordava no donar lloc a aquesta sol·licitud.

1.8. La representació processal del Sr. José García López va interposar un recurs d'apel·lació contra aquesta decisió i, el 18 d'octubre del 2019, el Tribunal de Corts va dictar un aute mitjançant el qual desestimava aquesta recurs i confirmava l'aute de la batlle instructora del 4 d'octubre del 2019.

1.9. El 29 d'octubre del 2019, la representació processal del Sr. José García López va iniciar el procediment d'*habeas corpus* davant la Batllia de Guàrdia per tal com considerava que totes les resolucions de la Batllia i del Tribunal de Corts, que s'acaben de ressenyar en relació amb la seva situació de presó provisional, no respectaven el dret fonamental a la llibertat, reconegut a l'article 9.1 de la Constitució.

1.10. El 30 d'octubre del 2019, la batlle de guàrdia va dictar un aute mitjançant el qual denegava la petició d'*habeas corpus* i arxivava les actuacions sense cap altre tràmit.

1.11. La representació processal del Sr. José García López va interposar un recurs d'apel·lació contra aquesta decisió i, el 4 de novembre del 2019, la magistrada del Tribunal de Corts va dictar un aute en què acordava desestimar aquest recurs i confirmar l'aute de la batlle de guàrdia.

1.12. L'11 de novembre del 2019, la representació processal del Sr. José García López va interposar un recurs d'empara contra l'aute del 30 d'octubre del 2019, dictat per la Batllia de Guàrdia (Penal) en el marc del procediment d'*habeas corpus*, i contra l'aute del 4 de novembre del mateix any, dictat pel Tribunal de Corts en apel·lació, per una presumpta vulneració del dret a la llibertat, reconegut a l'article 9.1 de la Constitució.

2. Argumentació jurídica

2.1. Argumentació jurídica del recurrent

- En primer lloc, aquesta part destaca que el resultant primer de l'aute del Tribunal de Corts conté un error en afirmar que s'ha ampliat el processament del recurrent a un delictes de blanqueig de diners.

- En segon lloc, pel que fa al fons de les resolucions impugnades, considera que tant la Batllia de Guàrdia com el Tribunal de Corts han efectuat una lectura esbiaixada dels fonaments jurídics quart i cinquè de la sentència del Tribunal Constitucional del 10 d'octubre del 2016, recaiguda en la causa 2016-27-RE. Segons el seu parer, aquests òrgans jurisdiccionals han actuat com si aquesta causa se situés en el marc d'un procediment d'incident de nul·litat d'actuacions, en lloc d'en el marc d'un procediment urgent i preferent, error que té com a conseqüència que els òrgans jurisdiccionals hagin examinat la causa des del vessant de la seva fonamentació jurídica i lògica en lloc de fer-ho des de l'òptica de la proporcionalitat.

- Al·lega que el fet que la instrucció és trobi en una fase inicial no justifica per si mateix una privació de llibertat i cita en aquest sentit la sentència del Tribunal Constitucional del 3 de febrer del 2014, recaiguda en la causa 2013-31-RE.

- Addueix que s'ha vulnerat el seu dret a la llibertat, perquè després de 6 mesos des de la perquisició i del segrest de la documentació al seu domicili, ni la Batllia ni la Fiscalia l'han estudiat, sinó que l'han tramés al Servei de Policia demanant-li la redacció d'un informe. Se sorprèn que després de 20 dies sense batlle encarregat de l'assumpte durant el mes d'agost i després de rebre negatives, finalment va poder accedir a la documentació esmentada, la qual va tornar a ser precintada i retornada al Servei de Policia.

- Durant tot aquest temps està privat de llibertat, perquè els òrgans jurisdiccionals diuen que encara s'ha d'estudiar la documentació, que per ser de nacionalitat espanyola, tot i ser resident a Andorra des de fa 30 anys es podria sostroure a l'acció de la Justícia, considerant, a més, que atesa la fase incipient de la instrucció, la seva llibertat podria perjudicar la instrucció.

- Considera que si va poder accedir a la documentació, la Batllia i el Ministeri Fiscal també podrien accedir-hi i el fet de no fer-ho suposa també la vulneració del seu dret a la jurisdicció, concretament del seu dret a la defensa per privar-lo de la protecció efectiva del seu dret a la llibertat.

- També manifesta que el fet que es consideri que es pugui sostroure de l'acció de la Justícia per raó de la seva nacionalitat, després de 30 anys de residència a Andorra, és discriminatori.

- Finalment, al·lega que s'estaria vulnerant igualment la seva presumpció d'innocència, ja que l'acte de processament es va dictar de manera precipitada i sense fonamentació, atès que els comptes de la FAF encara no han estat analitzats, i no van ser intervinguts fins a finals d'agost.

- Per acabar, demana al Tribunal Constitucional que atorgui l'empara sol·licitada, que declari nul·les les resolucions judicials impugnades, i que declari la seva posada en llibertat provisional immediata.

2.2. Argumentació jurídica de la magistrada del Tribunal de Corts

- La magistrada del Tribunal de Corts reproduïx l'article 6 de la Llei transitòria de procediments judicials que estableix els supòsits en què la detenció és il·legal, considerant que la part recurrent fonamenta la seva demanda en el supòsit primer que disposa que una persona està detinguda il·legalment quan no concorren els supòsits legals i fins i tot, cas que concorrin aquests supòsits, si la detenció s'ha produït sense respectar les formalitats i els requisits legals.

- En aquest cas concret el recurrent considera que no concorren els requisits previstos a l'article 103 del Codi de procediment penal en què es fonamenta la seva presó provisional (apartat 2: risc de sostracció a l'acció de la Justícia i apartat 6: perjudicar el desenvolupament normal de la instrucció).

- Manifesta que, malgrat que l'apreciació del recurrent sigui diferent, la concurrència d'aquests requisits està degudament raonada en els autes de la Batllia i del Tribunal de Corts mateix que desestimen la seva sol·licitud de llibertat provisional.

- S'hi recullen de manera motivada els elements sobre els quals es fonamenten per determinar la residència real i efectiva del recurrent en el moment del seu processament, així com aquells que determinen la possibilitat que aquest obstaculitzi la instrucció cas de ser alliberat.

- El recurrent posa en dubte la proporcionalitat de la seva presó provisional, però aquesta qüestió que ja va ser resolta en via de recurs d'apel·lació, no pot ser objecte del procediment d'*habeas corpus*.

- Així doncs, el Tribunal de Corts considera que l'únic motiu d'aquesta apel·lació ha de circumscriure's a la interpretació efectuada per la batlle de guàrdia en relació amb la jurisprudència constitucional relativa als procediments sobre l'incident de nul·litat d'actuacions i de l'*habeas corpus*.

- En relació amb aquest punt, precisa que la jurisprudència constitucional en qüestió (sentència del 10 d'octubre del 2016, recaiguda en la causa 2016-27-RE) tracta dels paràmetres que aplica el Tribunal Constitucional mateix en el marc d'un recurs d'empara per la vulneració del dret a la llibertat. Conclou que aquest exemple il·lustratiu no comporta cap error d'apreciació que invalidi l'acte de la batlle de guàrdia del 30 d'octubre del 2019.

2.3. Argumentació jurídica del Ministeri Fiscal

- En primer lloc, el Ministeri Fiscal considera que la petició d'*habeas corpus* ha perdut de manera sobrevinguda el seu objecte, ja que la seva finalitat exclusiva és l'obtenció de manera immediata de la posada en llibertat d'una persona detinguda, i que en aquest cas ja s'ha decretat la llibertat provisional del recurrent.

- Això no implica que no existeixin elements de càrrec suficients contra ell. No obstant això, amb la seva detenció es pretenia poder prendre declaració per comissió rogatòria internacional a certs proveïdors de la FAF que es trobaven a Espanya sense que el recurrent tingués influència sobre ells. Malauradament, les autoritats espanyoles van informar que les declaracions esmentades es dilatarien en el temps sense poder establir una data fixa, motiu pel qual es va acordar la llibertat provisional del recurrent.

- En segon lloc, considera que la petició d'*habeas corpus* està mancada de fonament, ja que no només no s'emmarca en cap dels supòsits previstos a l'article 6 de la Llei transitòria de procediments judicials, sinó que es presenta en relació amb una persona que està en presó provisional per manament judicial, com així ho disposa l'article 9.3 de la Constitució.

- Seguidament, exposa les raons per les quals es va decretar la presó provisional del recurrent: la gravetat de les penes assenyalades pels delictes imputats al processat que poden comportar un interès en afectar el desenvolupament de la instrucció i un risc de fugida, risc que es mantenia ateses les circumstàncies personals del processat (sense arrelament a Andorra i sent de nacionalitat espanyola podria establir-se al país veí d'on no podria ser extradit, en aquest sentit cita una sentència del Tribunal Constitucional del 15 de desembre del 2014, recaiguda en la causa 2014-29-RE, en què es considera que la nacionalitat pot ser una circumstància per a la valoració del risc de fugida).

- Recorda que la instrucció és complexa (nombrosa documentació financera en territori nacional però també internacional) i que es troba en una fase inicial, afegint que el risc de perjudicar el normal desenvolupament de la causa es va fer patent, entre altres fets, del contingut de les intervencions telefòniques en què el recurrent demanava a un dels seus fills destruir proves mentre ell es trobava a l'estranger, i del fet en què va poder aportar informació de caràcter financer i comptable al marge del procediment.

- Per acabar, demana al Tribunal Constitucional que desestimi aquest recurs per haver perdut sobrevingudament el seu objecte, per manca de contingut constitucional de les pretensions plantejades i per no haver-se produït cap vulneració dels drets fonamentals al·legats.

3. Fonaments jurídics del Tribunal Constitucional

3.1. El recurs d'empara no converteix el Tribunal Constitucional en una tercera instància ni en un tribunal suprem.

3.2. Quan un recurrent al·lega la vulneració del dret constitucional a obtenir una decisió fonamentada en Dret (article 10.1 de la Constitució), l'únic objecte del recurs d'empara és el de verificar que les decisions impugnades estiguin motivades i es fonamentin en un raonament jurídic que no sigui il·lògic ni absurd.

3.3. Quan entren en joc drets substancials, el control d'aquest Tribunal en el marc del recurs d'empara consisteix a determinar si els recurrents han estat privats o no d'una protecció efectiva, és a dir, si han estat situats o no en una indefensió material (veg. per ex. el punt 3.3 de l'aute del 22 de desembre del 2017, recaigut en la causa 2017-33-RE o el punt 3.1 de la sentència del 19 de febrer del 2018, recaiguda en la causa 2017-53-RE).

3.4. En aquesta causa, la qüestió constitucional que el Tribunal Constitucional ha de resoldre és la de saber si l'aute del 30 d'octubre del 2019, dictat per la Batllia de Guàrdia i l'aute del 4 de novembre del mateix any, dictat pel Tribunal de Corts han vulnerat el dret a la llibertat, reconegut a l'article 9.1 de la Constitució.

3.5. D'acord amb l'article 5 de la Llei transitòria de procediments judicials "*El procediment previst en l'article 9.3 de la Constitució té per objecte facilitar que tot detingut il·legalment pugui acudir a un òrgan judicial a fi que aquest es pronunciï sobre la legalitat de la seva detenció*".

3.6. D'acord amb l'article 6 d'aquesta mateixa Llei "*Es considera detingut il·legalment:*

a) *Qui ho sigui per una autoritat, agent, funcionari o particular, sense que concorrin els supòsits legals i, fins i tot quan concorrin aquests supòsits, la detenció s'hagi produït sense respectar les formalitats i requisits legals.*

b) *Qui sigui il·lícitament internat en qualsevol establiment o lloc d'Andorra.*

c) *Qui estigui detingut per més temps del previst per la llei.*

d) *Qui, havent estat legalment privat de llibertat, no li siguin respectats els drets que la Constitució i les lleis garanteixin a tota persona detinguda*".

3.7. D'aquestes disposicions se'n desprèn que el principi és el dret a la llibertat i el dret a la seguretat jurídica de les persones i que l'excepció és la seva privació o la seva limitació sota el control judicial.

3.8. La representació processal del recurrent no impugna la decisió del 18 d'octubre del 2019, dictada pel Tribunal de Corts que confirmava la pròrroga de la seva presó provisional per un període de 4 mesos comptats a partir del 23 de setembre del 2019.

3.9. En aquest cas, la representació processal del recurrent impugna la desestimació del seu *habeas corpus* acordada per l'aute del 30 d'octubre del 2019, dictat per la Batllia de Guàrdia, i confirmada per l'aute del 4 de novembre del 2019, dictat pel Tribunal de Corts, els quals haurien vulnerat el dret fonamental a la llibertat, establert a l'article 9.1 de la Constitució.

3.10. En aquest cas concret, el recurrent va presentar la seva demanda d'*habeas corpus*, el 29 d'octubre del 2019, i, el 19 de desembre d'aquell mateix any, va ser posat en llibertat.

3.11. L'*habeas corpus* és un procediment establert a la Llei transitòria de procediments judicials que es pot utilitzar encara que el justiciable no estigui detingut en el moment de la presentació de la seva petició; efectivament, la posada en llibertat d'una persona detinguda no pot impedir que aquesta persona demani a l'autoritat judicial de pronunciar-se sobre la legalitat de la seva detenció.

3.12. Establert per permetre la defensa del dret a la llibertat personal contra les mesures preventives de presó provisional, el procediment de l'*habeas corpus* permet reexaminar des del punt de vista de la proporcionalitat el resultat de les decisions judicials sobre la presó provisional sense que la via de l'article 10 de la Constitució, a través de l'incident de nul·litat d'actuacions, sigui inevitable o única, sinó simplement una opció o una possibilitat (veg. la sentència del 10 d'octubre del 2016, recaiguda en la causa 2016-27-RE).

3.13. Cal doncs que el Tribunal Constitucional es pronunciï en aquest cas concret sobre si les resolucions que van acordar la presó provisional i la seva pròrroga han constituït o no una restricció de la llibertat personal del recurrent motivada i proporcionada.

3.14. De les resolucions esmentades es desprèn que la presó provisional i la seva pròrroga estan motivades pel risc de sostracció a l'acció de la Justícia del recurrent de nacionalitat espanyola i pel risc que el recurrent pogués perjudicar el desenvolupament normal de la instrucció.

3.15. Aquests motius estan previstos de manera expressa en els apartats 2 i 6 de l'article 103 del Codi de procediment penal i les resolucions que decideixen la presó provisional i la seva pròrroga es fonamenten en elements que no permeten considerar que aquestes decisions siguin irraonables, ni desproporcionades. Efectivament, el recurrent que està jubilat i que és de nacionalitat espanyola no resideix actualment a Andorra.

3.16. Així mateix, l'article 108 del Codi de procediment penal ha estat respectat, ja que el recurrent va ser posat en llibertat després de 7 mesos de presó provisional.

3.17. Per consegüent, les resolucions impugnades no han vulnerat el dret a la llibertat del recurrent.

Decisió:

En atenció a tot això que s'ha exposat, el Tribunal Constitucional, per l'autoritat que li confereix la Constitució del Principat d'Andorra,

Ha decidit:

1. Desestimar el recurs d'empara 2019-75-RE interposat per la representació processal del Sr. José García López contra l'aute del 30 d'octubre del 2019, dictat per la Batllia de Guàrdia (Penal) en el marc del procediment d'*habeas corpus*, i contra l'aute del 4 de novembre del mateix any, dictat pel Tribunal de Corts en apel·lació.

2. Declarar que no s'ha vulnerat el dret a la llibertat, establert a l'article 9.1 de la Constitució.

3. Publicar aquesta sentència, d'acord amb allò que disposa l'article 5 de la Llei qualificada del Tribunal Constitucional, al *Butlletí Oficial del Principat d'Andorra*.

I així, per aquesta sentència nostra, que ha de ser notificada a la representació processal del Sr. José García López, a la presidenta de la Batllia, al president del Tribunal de Corts i al Ministeri Fiscal ho pronunciem, manem i signem a Andorra la Vella, el 17 de febrer del 2020.

Dominique Rousseau
President

Josep-D. Guàrdia Canela
Vicepresident

Joan Manel Abril Campoy

Jean-Yves Caullet

